

Natalia STRZEMKOWSKA

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ORCID: 0000-0002-0409-1670

Życie seksualne w Chińskiej Republice Ludowej – historia i współczesność

Streszczenie: Obecna polityczna i gospodarcza pozycja Chińskiej Republiki Ludowej powoduje, że warto przyjrzeć się wolności seksualnej Chińczyków. Model zachowań seksualnych zależy bardzo mocno od współczesnego zachwiania demograficznego Państwa Środka, zatem rzeczą istotną wydaje się być omówienie tej problematyki. Niniejszy artykuł analizuje historię rewolucji seksualnej, jej konsekwencje, a także podejmuje próbę przedstawienia wartości i norm, które w sposób bezpośredni wpływają na współczesne problemy społeczne związane z dostępem do edukacji seksualnej i przestrzeganiem praw osób homoseksualnych w Chińskiej Republice Ludowej.

Słowa kluczowe: relacje intymne w Chinach, chińskie modele rodziny, homoseksualizm w Chinach, zachowania seksualne w Chinach

Wstęp

Niniejszy artykuł przedstawia problematykę seksualności w Chińskiej Republice Ludowej, a także wpływ rewolucji seksualnej na społeczeństwo chińskie. Celem artykułu jest omówienie roli rewolucji seksualnej mającej bezpośredni wpływ na edukację seksualną w Chinach, a także sytuację społeczno-polityczną osób homoseksualnych. Szczegółnej analizie poddana zostanie polityka Mao Zedonga i Denga Xiaopinga, a także rządowe dokumenty regulujące życie seksualne obywateli. W ramach niniejszego artykułu została podjęta również próba odpowiedzi na następujące pytania badawcze: jak rewolucja seksualna zmieniła życie obywateli ChRL? Jak wygląda sytuacja życiowa osób nieheteronormatywnych? Czy dostęp do edukacji seksualnej jest w Chińskiej Republice Ludowej ograniczony? Czy i z jaką częstotliwością dochodzi do nadużyć seksualnych?

Przyjętą metodologią jest analiza dostępnych źródeł prasowych oraz metoda komparatywna, pozwalająca przedstawić różnice w postrzeganiu

seksualności przed i po wybuchu rewolucji seksualnej. Kolejno zostanie wykorzystana metoda historyczna, umożliwiająca dokonanie rekonstrukcji zdarzeń w tym decyzji rządzących, które miały bezpośredni wpływ na obecny model rodziny w ChRL.

Tematyka poruszana w ramach artykułu jest ważna ze względu na hegemoniczne miejsce ChRL na arenie międzynarodowej – skomplikowana sytuacja demograficzna w Państwie Środka oddziałuje na cały glob, zarówno w zakresie ekonomicznym, jak i politycznym. Tekst obejmuje ponadto tematykę łamania praw człowieka w Chinach, w tym nadużyć seksualnych – dotyczy więc zasady humanitaryzmu, będącej częścią składową międzynarodowego prawa humanitarnego.

Seksualność w Chinach po 1949 roku

Utworzenie Chińskiej Republiki Ludowej datuje się na rok 1949. W tym samym czasie powstały nowe modele relacji interpersonalnych między obywatelami Chin. Jedną z pierwszych ustaw podpisanych przez ówczesne władze było *Prawo małżeńskie* z 1950 r., które krytykowało konkubiny, aranżowane małżeństwa, wypłacanie posagu i wiązanie stóp (Mazurowska, Oracz, 2018, s. 222–243). Nowy dokument przedstawiał wytyczne oparte na monogamii, a także dobrowolnym doborze partnerów życiowych. Dzięki niemu kobiety uzyskały możliwość wnoszenia pozwów rozwodowych, współdzielenia majątku; umożliwiono im rozwój edukacyjny oraz dostęp do stanowisk politycznych (ibidem, s. 223). Delegalizacja tradycyjnych norm małżeńskich miała za zadanie doprowadzić do wyrównania pozycji społecznej kobiet i mężczyzn. Nowa władza była gorliwym przeciwnikiem prostytucji i za jej przykładem rząd w Szanghaju w latach 1950–1955 aresztował ponad 5 tys. prostytutek. Następnie Pierwszy Narodowy Kongres Partii w roku 1957 zainkasował nowe prawo *Zasady kontroli i kar dotyczących bezpieczeństwa publicznego w ChRL*. Wprowadzało ono całkowity zakaz rozpowszechniania prostytucji. Jeden z artykułów dotyczył wymierzenia środków represyjnych za propagowanie literatury erotycznej, a także w stosunku do osób oskarżonych o udział w szerzeniu pornografii.

Kolejnym celem, jaki obrała sobie komunistyczna władza, było wyeliminowanie sfery seksualnej w tym intymności i stosunku płciowego z życia publicznego, a także dyskursu politycznego. Pragnęła stworzyć model obywatelstwa, który nie skupiałby się na cielesności, a na two-

rzeniu nowych, wielkich, bogatych Chin. W tym czasie za powszechny ideał uznano wzorzec niezłomnej kobiety, która odznaczała się równą siłą co mężczyzna i potrafiła wykonywać tę samą pracę. Symetria pomiędzy płciami dotyczyła także wyglądu zewnętrznego – unikano zatem promowania elementów typowo kobiecych takich jak makijaż, damski ubiór i długie włosy. Często spotykano opinie badaczy, którzy opisywali społeczeństwo ChRL jako „antyseksualne”.

Zauważano, że seksualny aspekt małżeństwa, relacje, uczucia pomiędzy obywatelami były ignorowane przez władzę, która zniechęcała do nich lub ich otwarcie zakazywała. Ciekawą koncepcję przedstawił Fang Fu Ruan, jeden z pierwszych badaczy chińskiej seksualności. Swoją dywagację na temat seksualności podjął w obszernej analizie pod tytułem *Sex in China. Studies in Sexology in Chinese Culture* (Ruan, 1991, s. 160). Autor przytoczył przykład obcokrajowca Johna Moneya, który w 1974 r. dostrzegł w Pekinie slogan, na którym widniało stwierdzenie, że uprawianie „miłości” to choroba psychiczna, marnująca energię i czas (ibidem, s. 161). Strategia rządu była rygorystyczna, krytykowano wzajemny dotyk, nie wspominając publicznych pocałunków, było to bardzo źle postrzegane i uznawane za brak szacunku wobec społeczeństwa.

Polityka Mao Zedonga represjonowała zachowania seksualne, które były kojarzone z burżuazyjnością godzącą w dobro całej wspólnoty. Powszechne było ich zakazywanie, a także ostre karanie każdego z ich przejawów, jednakże ostatecznie nie udało się ich w całości wyeliminować. Warto w tym miejscu dodać, że utworzenie ChRL nastąpiło w wyniku rewolucji chłopskiej, a więc nastąpił powrót do tradycyjnych wartości epoki Qing. Ze źródeł tego okresu można dowiedzieć się o biologicznych możliwościach reprodukcyjnych stosunku płciowego, ponieważ tylko takie motywy były akceptowane i pożądane w chińskim społeczeństwie. Co więcej, współżycie mogło odbywać się tylko w ramach związku małżeńskiego, seks pozamałżeński i przedmałżeński uznawany był za przejaw nieetyczny i nieakceptowany w środowisku obywatelskim (ibidem, s. 162). Obywatele Chin przez ponad trzy dekady ulegali propagandzie, która przekształcała je w jednostki androgeniczne, aseksualne, mające jeden cel: tworzenie „nowych Chin”. Tak ugruntowane emocjonalnie społeczeństwo miało wejść w okres fundamentalnych reform, zarówno kulturalnych, jak i gospodarczych, które w konsekwencji wprowadziły dalekosiężne zmiany w sferze związków intymnych między obywatelami.

Deng Xiaoping – główny architekt współczesnych Chin

Zdaniem lidera partii Mao Zedonga to zasoby ludzkie mogą zagwarantować Chinom przetrwanie, a także ustrzec państwo w razie nadchodzącej trzeciej wojny światowej. Wielki Sternik opowiadał się w swojej polityce za rodzinami wielodzietnymi. W początkowym okresie panowania Komunistycznej Partii Chin nie kontrolowano narodzin. Propagandowa presja na reprodukcję spowodowała, że w latach 50.–70. XX w. liczba obywateli ChRL zwiększyła się do około 310 mln. Przełom lat 70. i 80. XX w. to czas, gdy 2/3 populacji miało poniżej 30 lat i było w wieku reprodukcyjnym (Mazurowska, Oracz, 2018, s. 224). W wyniku tego doszło do dynamicznego przyrostu demograficznego, który niósł za sobą duże obciążenie gospodarcze dla państwa, co wzbudziło niepokój u części elit politycznych zasiadających w partii rządzącej. Uznali wówczas, że ścisła kontrola urodzeń będzie priorytetem w nadchodzącej transformacji ekonomicznej, która wpłynie na poprawę poziomu życia obywateli. Z tego powodu już w pierwszej połowie lat 70. nastąpił powrót do polityki planowania rodziny, którą przerwano w początkowej fazie rewolucji kulturalnej, przypadającej na rok 1966. W celu zmniejszenia przyrostu naturalnego w szeregach Rady Państwa ChRL powstała grupa Planowania Rodziny, która przedstawiła nowy, państwowy program najbardziej znany ze sloganu *wan, xi, shao* – „później, dłużej, mniej”. Miało to nakłonić społeczeństwo do zawierania związków małżeńskich w późniejszym wieku, do większych przerw między narodzinami kolejnych potomków, a także w konsekwencji zmniejszenia liczby posiadanych dzieci. Szerzenie koncepcji rodzin jednodzietnych jako praktyki zmierzającej do redukcji nadmiernego wzrostu zaczęto egzekwować od roku 1981. Praktykowano ją na początku w szeregach Komunistycznej Partii Chin, następnie wśród populacji miejskiej, a na samym końcu na obszarach wiejskich (Więckowski, 2014, s. 52–55). Celem kontroli populacji było osiągnięcie liczby 1,2 mld obywateli do 2000 roku, co miało wzmocnić gospodarczą strategią Denga Xiaopinga, a więc czterokrotny wzrost dochodu *per capita* (ibidem, s. 56).

Realizowanie nowego planu reprodukcyjnego wymusiło na rządzących rozpowszechnianie środków antykoncepcyjnych, a także wprowadzenie wszelkiego rodzaju ułatwień w dostępie do aborcji. Skutkiem odgórnie narzuconych praktyk reprodukcyjnych stosunek płciowy utracił pierwszorzędną rolę jaką było zwiększenie liczby potomstwa, tym samym przyczynił się do zmniejszenia obawy przed nieplanowaną ciążą,

co znamienne wpłynęło na poprawę pożycia seksualnego chińskich par (Wasilewska, 2017, s. 173–174). Osobliwą wynikiową nowego systemu było powszechne uznanie stosunku płciowego jako czynność praktykowaną dla przyjemności. Zachowania seksualne do tej pory uznawane za pruderyjne np. masturbacja, różnorakie pozycje seksualne osiągały coraz większą aprobatę społeczną. Dostępność powszechnej antykoncepcji spowodowała, że zwiększyła się aktywność seksualna Chińczyków, a ciąży i nieślubne dzieci przestały wywoływać strach. Chiński seksuolog Pan Suiming nazwał politykę jednego dziecka „rodzicielką” dla obecnie postępujących przemian w obyczajach i zachowaniu seksualnym obywateli Chin (Huang, 2007).

Przemiany gospodarcze spowodowały zwiększenie się otwartości społeczeństwa chińskiego na sprawy związane z seksualnością. Spadek ubóstwa, a także promowana polityka otwartych drzwi stworzyła precedens pojawienia się po raz kolejny przedmiotów i zjawisk związanych z erotyką. Sieci społeczne spowodowały, że na rynek zaczęły trafiać artykuły o charakterze pornograficznym, erotycznym, napływające z Zachodu przez Hongkong. Konsekwencją tego we współczesnej ChRL powstała nowa gałąź gospodarcza dla dystrybutorów, jak i producentów zabawek o charakterze erotycznym. Prostyucja, którą próbowano ograniczyć we wcześniejszych latach, stawała się coraz bardziej popularna, również poza dużymi aglomeracjami miejskimi, w których była obecna już w czasach reżimu (za przykład można uznać Szanghaj). Warto dodać, że społeczeństwo, jeśli chodzi o wolność seksualną, zaczęło rozwijać się z końcem lat 80. XX w. co przedstawia wynik jednego z pierwszych badań, poświęconych seksualności Chińczyków, przeprowadzonego przez seksuologa Li Yinhea w 1989 roku (ibidem). Wówczas zaledwie 15% badanych otwarcie przyznało się do jakiegokolwiek doświadczenia seksualnego, dzisiaj liczba ta oscyluje wokół 71% (ibidem).

Edukacja seksualna

Rewolucja seksualna w Chinach bezprecedensowo zwiększyła swobodę seksualną po latach wstrzemięźliwości narzuconej przez władzę od lat 50. XX w. aż do początków XXI w. Jednakże dziś w ChRL na próżno szukać w podstawie programowej przedmiotu „wychowanie seksualne”; nie ma go na żadnym z etapów edukacji. Jeszcze nie tak dawno, bo na przełomie

2017 roku, przez chińskie i zachodnie media przeszła lawina zachodnich artykułów będąca mieszanką zaskoczenia, zachwytu i wątpliwości. Prowodyrem takiego zamieszania była kolorowa, cienka książeczka o tytule *Cełmy życie*. Jest to seria podręczników do wychowania seksualnego dla dzieci na poziomie szkół podstawowych, która okazała się być „newsem” na skalę światową. To wszystko za sprawą pewnej zniesmaczonej mamy z Hangzhou, która dowiedziała się o metodach kształcenia podczas wspólnego odrabiania lekcji z drugoklasistą (Sarek, 2017). Po przekartkowaniu książeczki dla dzieci matka wyraziła swoje zaniepokojenie na forum internetowym. Jej wpis odnosił się negatywnie do sformułowań „penis”, „pochwa” lub „jądra”. Oczywiście jest to skutek tego, iż każdy kraj ma zgoła inne normy otwartości, można jedynie dywagować nad skonfundowaniem chińskiej matki na sformułowania medyczne, a także na „grzeczne” obrazki. Warto dodać, że do opublikowanego postu matka dołączyła również poszczególne zdjęcia stron podręcznika, który, jak się okazało, nie jest w Chinach masowo używany, konsekwencją czego cały świat zaczął przyglądać się tej lekturze (ibidem).

Zachodnie media w sposób szczególny odnosiły się do tego podręcznika. Uważały go za postępowy, niepruderyjny, a także napisany przystępnym językiem. W ich opinii książka dostarcza młodzieży przydatnych informacji na temat elementów ludzkiego ciała, wykorzystywania seksualnego, homoseksualizmu i ciąży. Szczególnie zwrócono uwagę na problem związany z molestowaniem. Warto dodać, że to przestępstwo ukazane zostało w kilku sceneriach, nie tylko z perspektywy dziewczynki molestowanej przez chłopca, ale i chłopca krzywdzonego przez dziewczynkę. Kolejnym fragmentem, który zasługuje na uwagę, jest ten dotyczący dwóch sąsiadek. Uczniowie pytają w nim o dwie mieszkające ze sobą kobiety, nauczyciel odpowiada, że bardzo często zdarza się, że ludzie zakochują się w osobach tej samej płci (Huang, 2017). Dodaje, że jest to całkowicie naturalne uczucie, a także wybór, który powinno się uszanować. Słowa te wydają się być ekscentryczne jak na kraj, w którym zaledwie w 2001 roku wykreślono homoseksualizm z rejestru jednostek chorobowych. Treści zawarte w podręczniku stały się dla społeczeństwa chińskiego nadto rewolucyjne, jest on na rynku od siedmiu lat, a wykorzystuje go tylko około osiemnaście podstawówek w Pekinie, co oznacza, że oficjalnie w całym Chinach używa go jedynie kilka szkół.

Brak rzetelnej edukacji seksualnej ukazują badania, które zostały wykonane w 2014 roku przez China Planning Family Association (CFPA). Wykazały one, że tylko 10% z prawie 20 000 studentów z ponad 130 uni-

wersytetów otrzymało jakąkolwiek edukację seksualną w szkole podstawowej. CFPA odkryło, że 80% ankietowanych rodziców miało poczucie wstydu w związku z rozmową o sprawach seksualnych i reprodukcji. Mimo upływu lat kolejne badania wykonane w 2019 roku przez UNESCO/UNFPA wykazało, że mniej niż połowa ankietowanych nie zgadza się ze stwierdzeniem „kobieta nie może odmówić seksu ze swoim mężem”¹. Kolejne badania przeprowadzone w roku 2020 przez China Planning Family Association potwierdziły smutną rzeczywistość. Opublikowane wyniki poświadczają, że 52% z 54 580 ankietowanych studentów otrzymało edukację seksualną (ibidem).

Wszystko to można powiązać z długoletnią tradycją skromności w Chinach, jeśli mowa o cielesności, przy czym również one klasyfikują się do długiej listy tematów tabu. Mimo to rząd uruchomił inicjatywę „Zdrowe Chiny” (2019–2030) w odpowiedzi na wyzwania związane z przemocą na tle seksualnym (Karanja, 2020). „Na początku było to nazwane programem zdrowotnym dla młodzieży, aby uniknąć sprzeciwu środowisk konserwatywnych, jednak zasadniczo jest to edukacja seksualna obejmująca aspekty fizjologiczne, psychologiczne, prawne i etyczne” – powiedział Hong Piong, komisarz CFPA podczas rozmowy przeprowadzonej przez UNESCO w Pekinie w 2019 roku.

Zmieniono także ustawę o ochronie nieletnich, która została przyjęta przez najwyższy organ ustawodawczy ChRL dnia 17 października 2020 r. Ustawa co prawda nakazuje edukację seksualną odpowiednią do wieku, lecz nie jest jasne, w jaki sposób rząd planuje ją wdrożyć (ibidem). Zgodnie z wytycznymi UNESCO „kompleksowa edukacja seksualna” powinna swym zasięgiem obejmować takie tematy jak równość płci, reprodukcję, a także zagrożenia związane z praktykami seksualnymi. Uchwalona przez Chiny ustawa, która weszła w życie 1 czerwca 2021 r., mówi tylko o zapobieganiu nadużyciom seksualnym.

¹ Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Oświaty, Nauki i Kultury (ang. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO) – jej celem jest promowanie pokoju i bezpieczeństwa przez propagowanie współpracy międzynarodowej w zakresie nauki, edukacji oraz kultury. Fundusz Ludnościowy Narodów Zjednoczonych (United Nations Population Fund – UNFPA) to fundusz UNESCO, który prowadzi działania związane z szeroko pojmowanymi sferami praw kobiet, walką z chorobami przenoszonymi drogą płciową, a także ze świadomym rodzicielstwem i poprawą warunków rodzenia. Zob. więcej *UNESCO – Organizacja narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury*, <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/unesco-organizacja-narodow-zjednoczonych-do-spraw-oswiaty-nauki-i-kultury>, 10.12.2021.

Te wszystkie zmiany były odpowiedzią na badanie przeprowadzone przez Girl Protection, organizację non-profit z Pekinu, która wykazała, że ponad 70% oskarżonych o wykorzystywanie seksualne jest bardzo dobrze znana ofierze. Domniemani przestępcy są znani również nauczycielom, podczas gdy 34% wszystkich potencjalnych przypadków niestosownego zachowania na tle seksualnym ma miejsce w szkołach (ibidem). Zmienione prawo zwiększa odpowiedzialność szkół w związku z edukacją seksualną nieletnich, czego domagała się opinia publiczna po kilku głośnych przestępstwach przeciwko zdrowiu i bezpieczeństwu dzieci. Nowa zmiana ma zagwarantować sprawdzanie dokumentacji prawnej kandydatów na nauczycieli przed ich przyjęciem. Przepisy mają zobowiązać szkoły do ustanowienia mechanizmów zapobiegających napaściom seksualnym, molestowaniu nieletnich, a także zakazują ukrywania działań krzywdzących uczniów fizycznie lub psychicznie.

Chińska Republika Ludowa jest skomplikowanym tworem, jeśli mowa o seksualności – z jednej strony niechęć do antykoncepcji oraz brak ogólnej wiedzy na temat stosunku płciowego, z drugiej otwartość i powszechny dostęp do aborcji. Wstyd jest tak ogromny, że automaty ze środkami antykoncepcyjnymi są montowane na spokojnych uliczkach. Społeczeństwo krępuje się o nie prosić w aptece lub sklepie, z drugiej strony na telebimach przy przystankach wyświetlane są reklamy klinik aborcyjnych, oferujących od ręki bezbolesny zabieg. Nie sposób zatem się nie zgodzić ze słowami Cheng Jिंगiem, założyciela Envolving-I, firmy zajmującej się edukacją seksualną w Szanghaju: „Chiny mają narodowy analfabetyzm seksualny” (Sarek, 2017). Nowe prawo wzbudza wiele wątpliwości – przede wszystkim nie przedstawiono sposobu, w jaki zostaną wprowadzone postawienia, a także sformułowanie nakazujące edukację seksualną odpowiednią do wieku, nie podano także informacji na temat podstawy programowej. Kolejno za kontrowersyjne uznaje się pozostawienie decyzji o wdrożeniu edukacji seksualnej szkole, w związku z czym nie każda jednostka dydaktyczna winna jest zgodzić się z narodowym programem i nie jest zmuszona do praktykowania jej w swoich murach.

Homoseksualizm w Chińskiej Republice Ludowej

Homoseksualizm w dawnych Chinach był zjawiskiem powszechnym, uznawanym, choć nie do końca akceptowanym. W *Zapiskach historyka*

autorstwa Sima Qiana powstał rozdział poświęcony wyłącznie cesarskim kochankom, gdzie homoseksualizm, również ten kobiecy, uważano za coś zgoła normalnego i w literaturze dość często pojawiają się opisy takich relacji (Prager, 2020). Po najeździe i pokonaniu przez mocarstwa zachodnie od połowy do końca XIX wieku „nowocześni” chińscy intelektualiści na przełomie XIX i XX wieku byli przekonani, że tradycje chińskie są przyczyną klęski Chin, postrzegali westernizację jako lekarstwo dla narodu. Było to w czasach, gdy homoseksualizm postrzegany był przez Zachód jako stan psychiatryczny. W konsekwencji wraz z zachodnimi wartościami i „nowym, postępowym myśleniem” Chińczycy przyjęli patologiczny pogląd na temat homoseksualizmu.

W 1949 r. zachowania homoseksualne były w Chinach poważnie karane stanowiły podstawę prześladowań podczas przewrotów politycznych, mających miejsce w latach 50. i 70. XX w. Lata 80. i praktykowana przez rząd polityka „otwartych drzwi” umożliwiła rozwój chińskiej społeczności homoseksualnej, pomimo oficjalnego, patologizującego stanowiska chińskiej psychiatrii, dominującego od późnych lat 80. Przyjaźni homoseksualistom naukowcy i pracownicy służby zdrowia zaczęli z zainteresowaniem badać grupę (*tongzhi*) w Chińskiej Republice Ludowej i postanowili opowiadać się za prawami mniejszości seksualnych². W 2001 roku najnowsza edycja Chińskiej Klasyfikacji Zaburzeń Psychiczych (CCMD-3) usunęła diagnozę homoseksualizmu, ale nadal zachowała diagnozę przypominającą homoseksualizm egodystoniczny³. Niestety, pozostało wiele do zrobienia, aby polepszyć jakość i status życia *tongzhi*, zanim osiągną pełnię praw obywatelskich.

Istnieje szereg przykładów łamania praw osób homoseksualnych w ChRL. Duże kontrowersje wzbudziła sprawa autorki publikującej pod pseudonimem Tianyi. Na siedmiu tysiącach egzemplarzy powieści o romansie nauczyciela z uczniem zarobiła 150 tysięcy juanów, a ponieważ książka nie posiadała znormalizowanego numeru książki, sprzedawano ją

² Huashan Zhou, autor książki *Tongzhi: polityka erotyki osób tej samej płci w chińskich społeczeństwach*, uznał, że chińskie słowo „towarzysz”, oznaczające specyficzny rodzaj relacji między ludźmi, powinno stać się alternatywą modelu walki na rzecz osób LGBT w Chinach. Dodał, że walka ta nie powinna być kopią modeli zachodnich. Słowo *tong* oznacza „taki sam”, *zhi* natomiast to „orientacja duch i cel” (Wah-Shan, 2000, s. 70).

³ Egodystoniczna orientacja seksualna to orientacja, w której powstaje konflikt pomiędzy orientacją, którą pragnie się mieć, a orientacją, którą się właściwie posiada. Przeciwnością jej jest orientacja egosyntoniczna, a więc zgodna z obrazem siebie (*Oto jeden...*, 2020).

wyłącznie przez Internet i tylko w szarej strefie. Oczywiście nieopodatkowane dochody w każdym państwie wywołują niepokój organów państwa i z pewnością wpłynęły na wysokość wyroku sądowego, jednakże za najistotniejsze przestępstwo autorki uważa się opisy homoseksualnego stosunku płciowego. Autorka otrzymała dziesięć lat więzienia za promowanie pornografii (jest to kara wyższa niż za gwałt). Obywatele zareagowali niedowierzaniem; zaczęli przypominać różne głośne sprawy kryminalne w ostatnich latach i zasądzone wyroki: uprowadzenie i zgwałcenie czteroletniej dziewczynki – kara 5 lat pozbawienia wolności, gwałt zbiorowy na pasażerke taksówki – kara dziesięciu miesięcy i trzy i pół roku pozbawienia wolności, zabicie żony – siedem lat więzienia (Sarek, 2018). Nic zatem dziwnego, że niewspółmierność kary wywołała lawinę dyskusji w społeczeństwie chińskim.

Kolejno za łamanie praw homoseksualistów bezprecedensowo można uznać usuwanie przez WeChata (WeChat – najczęściej wybierany komunikator mobilny w Chińskiej Republice Ludowej) kont osób LGBTQ. Platforma należąca do chińskiego giganta technologicznego w 2021 roku zlikwidowała dziesiątki kont prowadzonych przez studentów z Hongkongu. Posądzano ich o łamanie zasad dotyczących informacji w internecie. Studenci twierdzili, że ocenili ich bez ostrzeżenia, dodając, że cenzura zadziałała bezwzględnie i nagle (Program Narodów Zjednoczonych, 2016). Co więcej, społeczność LGBTQ wielokrotnie padała ofiarą kontroli. Biuro Centralnej Komisji ds. Cyberprzestrzeni zobowiązało się do oczyszczenia Internetu w celu ochrony osób nieletnich i rozprawienia się z profilami w mediach społecznościowych mającymi na nieletnich zły wpływ. Grupy studenckie LGBTQ nie uzyskują wsparcia władz uczelni w swoich działaniach, które mają na celu podnoszenie świadomości społecznej. Mówi się, że bada się ich pod kątem lojalności wobec rządu i Partii Komunistycznej, a dnia 13 sierpnia 2020 roku odwołano Shanghai Pride, największy i najdłużej trwający festiwal LGBTQ w Chinach, a jego działacze spotykali się z szykanami za wypowiedanie się przeciwko homofobii i dyskryminacji.

Podręcznik pt. *Edukacja zdrowia psychicznego dla studentów* w wersji z 2013 roku wymienił homoseksualizm wśród powszechnych zaburzeń psychoseksualnych, wraz z przebieraniem się w odzież płci przeciwnej i fetyszami. Pozycja znajduje się w kanonie lektur wielu uczelni. W 2016 roku natknęła się na niego Ou Jiayong, która studiowała w tym czasie na Uniwersytecie Rolniczym w Kantonie (Zhang, 2021). Rok później kobieta pozwała wydawcę podręcznika i domagała się usunięcia kontrowersyjnych

zapisów na temat homoseksualizmu oraz wydania publicznych przeprosin. Uważała, że stwierdzenia zawarte w książce nie mają żadnych podstaw naukowych. Pod koniec 2020 roku sąd pierwszej instancji odrzucił pozew Ou, oceniając, że autorzy podręcznika nie popełnili błędu faktograficznego, a tylko przedstawili opinię odmienną od opinii powódki.

Homoseksualizm w Chinach nadal jest tematem tabu. Dychotomia w wyrokach wydawanych przez sądy nie sprzyja nadawaniu i przestrzeganiu praw osób nieheteronormatywnych. Chińska Republika Ludowa pomimo wielu liberalnych rozwiązań, chociażby dostępu do legalnej aborcji, ciągle nie jest otwarta na osoby homoseksualne. Przywołane przykłady bezprecedensowo świadczą o naruszeniu wolności i godności osób homoseksualnych. Usuwanie kont w mediach społecznościowych, zacieśnianie przestrzeni dostępnej dla działaczy LGBT, w tym odwołanie Shanghai Pride, to tylko jedne z nielicznych przykładów.

Podsumowanie

Czas wstrzemięźliwości seksualnej przypadający od lat 50. XX w., aż do początku XXI uniemożliwił chińskim obywatelom korzystanie z wolności seksualnej, a sam stosunek płciowy sprowadzał się jedynie do funkcji reprodukcyjnej. Ówczesna władza nie interesowała się uczuciami, relacjami partnerów, seks przedmałżeński był jawnie krytykowany, a sam stosunek niepotrzebny. Rewolucja seksualna w Chinach po 1979 roku oraz polityka planowania rodziny diametralnie zmieniły relacje intymne w Państwie Środka. Realizacja planu reprodukcyjnego spowodowała upowszechnienie środków antykoncepcyjnych, aborcji oraz artykułów pornograficznych. Współcześnie społeczeństwo w Chińskiej Republice Ludowej nadal boryka się z wieloma problemami dotyczącymi edukacji seksualnej. Po przeprowadzaniu szeregu badań przez UNESCO/UNFPA czy China Planning Association okazało się, że mniej więcej połowa respondentów nie otrzymała edukacji seksualnej. W związku z tym rząd podjął inicjatywę „Zdrowe Chiny”, a także zmieniono ustawę o ochronie nieletnich, która mimo pozytywnych zmian zawiera liczne interpelacje. Nie zawarto w niej sposobów wdrażania przemian, które, co gorsza, nie dotyczą wszystkich szkół. Jednostki edukacyjne mogą, ale nie muszą, wprowadzić edukację seksualną i uświadamiać młodzież o zagrożeniach związanych z przemocą seksualną. Rząd Chińskiej Republiki Ludowej kontroluje środowisko LGBTQ, a za sztyldem „tolerancja” stoi inwigilacja i chęć wyeliminowania

z dyskursu publicznego osób nieheteronormatywnych. Wiele się zmieniło, ale stosunek płciowy, homoseksualizm, edukacja seksualna nadal są tematem tabu. Powszechność aborcji, przy jednoczesnym wstydzianym z antykoncepcją, ukazuje złożoność tego problemu. Chińczycy korzystają z wolności seksualnej, jednak na porządku dziennym jest wykorzystywanie seksualne. Seks stał się narzędziem awansu społecznego dla wielu młodych kobiet. Fenomenem jest także przekupstwo seksualne, a więc sponsorowanie usług erotycznych dla urzędników politycznych, a posiadane *er nai* w zbiorowej wyobraźni opinii publicznej kształtuje politykę elit biznesowych i jest wyznacznikiem sukcesu życiowego (*Er nai*)⁴. Statystyczna Chinka woli dokonać aborcji, aniżeli zdecydować się na środki antykoncepcyjne, gdyż to wymagałoby od niej konfrontacji zarówno z lekarzem, jak i aptekarzem. Jest to wypadkową ubogiej edukacji seksualnej, która pomimo rozwoju nadal pozostawia wiele do życzenia, zarówno pod względem zmiany mentalności, jak i dojrzałości społeczeństwa chińskiego. W związku z czym nowy program rządu choć innowacyjny, będzie miał nie lada wyzwanie, aby zmienić współczesną, seksualną perspektywę obywateli Chińskiej Republiki Ludowej.

Bibliografia

- Huang E. (2017), *A Chinese textbook is finally teaching proper sex ed, but some parents are having none of it*, <https://qz.com/925037/a-chinese-textbook-is-finally-teaching-proper-sex-ed-but-some-parents-are-having-none-of-it/>, 10.12.2021.
- Huang E. (2007), *One-Child Policy Has Changed China's Attitude to Sex*, <http://www.china.org.cn/english/China/219833.htm>
- Karanja M. A. (2020), *'Sex-Ed' to Finally be Acknowledged Under Chinese Law*, Beijing-kids.com, <https://www.beijing-kids.com/blog/2020/10/23/chinese-law-finally-acknowledge-sex-ed-law/>, 8.12.2021.
- Mazurowska K., Oracz M. (2018), *Rewolucja seksualna w Chinach – analiza czynników globalizacyjnych i wewnątrz chińskich*, „Azja-Pacyfik”, t. 21.
- One-Child Policy Has Changed China's Attitude to Sex* (2007), <http://www.china.org.cn/english/China/219833.html>, 8.12.2021.
- Oto jeden wyjątek, gdy homoseksualizm powinno poddawać się terapii. Czym jest homoseksualizm egodystyczny* (2020), <https://daily.jstor.org/in-han-dynasty-china-bisexuality-was-the-norm/>, 10.12.2021.

⁴ *Er nai* tłumaczy się jako „konkubina” lub „druga żona”. Dziś w Chinach stać na to najbogatszych biznesmenów (*Sex Toys...*, 2015).

- Prager S. (2020), *In Han Dynasty China, Bisexuality Was the Norm*, <https://daily.jstor.org/in-han-dynasty-china-bisexuality-was-the-norm>, 8.12.2021.
- Program Narodów Zjednoczonych (2016), *Being LGBTI in China- A National Survey on Social Attitudes towards Sexual Orientation, Gender Identity and Gender Expression*.
- Ruan F. F. (1991), *Sex in China. Studies in sexology in Chinese Culture*, Springer Science+Business, New York.
- Sarek K. (2017), *Jak dorosną, to się dowiedzą. Wychowanie seksualne w Chinach*, „Kultura Liberalna” nr 426 (10).
- Sarek K. (2018), *Dziesięć lat za powieść*, „Kultura Liberalna”, nr 516(48).
- Sex Toys and 'Er Nai': Inside China's Unfolding Sexual Revolution* (2015), <https://punditfromanotherplanet.com/2015/03/16/alyssa-abkowitz-沈丽莎-sex-toys-and-er-nai-inside-chinas-unfolding-sexual-revolution/>, 11.12.2021.
- UNESCO – *Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury*, <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/unesco-organizacja-narodow-zjednoczonych-do-spraw-oswiaty-nauki-i-kultury>, 10.12.2021.
- Wah-Shan C. (2000), *Tongzhi. Politics of Same-Sex Eroticism in Chinese Societies*, Haworth Press, New York.
- Wasilewska H. (2017), *Życie seksualne Chin w teorii i praktyce*, „Czas Kultury”, nr 2.
- Więckowski H. (2014), *Polityka jednego dziecka i jej wpływ na strukturę demograficzną Chińskiej Republiki Ludowej*, „Zarządzanie Publiczne”, nr 1(25).
- Zhang P. (2021), *China LGBT: court says homosexuality can be called a 'mental disorder'*, 2.03.2021, [inkstonenews.com](https://www.inkstonenews.com/society/chinese-court-says-homosexuality-can-be-called-mental-disorder/article/3123771), <https://www.inkstonenews.com/society/chinese-court-says-homosexuality-can-be-called-mental-disorder/article/3123771>, 10.12.2021.

Sexuality in the People's Republic of China – history and present

Summary

The current political and economic situation of the People's Republic of China makes it worth looking at the sexual freedom of the Chinese people. The model of sexual behavior largely depends on the contemporary demographic imbalance in China; therefore, it seems important to discuss this issue. The article analyzes the history of the sexual revolution, its consequences, and is an attempt to present the values and norms that directly affect contemporary social problems related to access to sex education and the observance of homosexual rights in the People's Republic of China.

Key words: intimate relationships in China, Chinese family models, homosexuality in China, sexual behavior in China

Informacje o autorce

Natalia Strzemkowska [natstr3@st.amu.edu.pl] – absolwentka kierunku stosunki międzynarodowe na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, obecnie doktorantka w Szkole Nauk Społecznych na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Obszar jej badań naukowych obejmuje prawa człowieka, partycypację kobiet w przestrzeni publicznej oraz politykę i kulturę państw Azji Południowo-Wschodniej i Bliskiego Wschodu.